

L'atemporalitat corporal

Editorial de comiat de l'editora en cap

Marta Castañer Balcells¹

¹ Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC), Universitat de Lleida (UdL). Lleida (Espanya).

OPEN ACCESS

Editat per:

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Esports
Institut Nacional d'Educació
Física de Catalunya (INEFC)

ISSN: 2014-0983

Secció:

Editorial

Idioma de l'original:

Català

Publicat:

1 de gener de 2026

Coberta:

Atleta de *short track* en ple revolt,
mostrant la màxima velocitat i
concentració sobre el gel.
© coolakov / Adobe Stock.

Amb aquest breu assaig sobre la corporalitat faig un “contraApunt” per acomiadar-me com a directora de la revista *Apunts*. Vaig veure néixer la revista quan era alumna de l'INEFC Barcelona i, en els darrers set anys, he tingut l'honor de dirigir-la amb l'extraordinari equip de publicacions de l'INEFC i elevar-la a la “primera divisió” de les revistes científiques, indexada com a Q1 per Scopus i a JCR i Q2 per WoS.

La meua trajectòria professional a l'INEFC ha estat de quatre dècades dedicades a la nostra professió, quan tot estava pràcticament per fer. En els inicis havíem de visionar el futur i amb aquest breu assaig no pretenc tancar res, sinó revisitar tot allò que he desenvolupat amb cura i ofici des de la Càtedra de Motricitat¹, els projectes de recerca i la direcció de la revista científica *Apunts Educació Física i Esports*.

Comparteixo, doncs, no un article científic convencional, com tants d'altres que he supervisat a la revista, sinó un breu i modest assaig sobre l'essència i la matèria primera de la nostra professió, que considero que sempre s'ha de tenir present: la corporalitat.

L'atemporalitat corporal

Són les idees en relació amb el cos les que evolucionen històricament, però el cos en sí, encara que absorbeix les construccions simbòliques de cada època històrica, és, en certa manera, atemporal.

El cos ve a ser com una substància muda, a la qual es confereixen *attrezzo*s i atributs recurrents en el fris cronològic de la història. Així, amb el nostre cos, som com cintes transportadores d'espais i de temps i, per tant, de punts de vista de les contemporaneïtats de cada moment històric. El cos és el que es veu, el moviment desapareix i, com que les diverses manifestacions corporals es generen amb el moviment del cos, podríem dir que aquest és efímer; el llenguatge del cos és un art efímer.

Un quadre està en una sola dimensió, la de l'espai, encara que ens remeti a la dimensió del temps històric en el qual va ser creat, però coreografiar, en el sentit ampli de la paraula del llatí *choros*, és dibuixar la dinàmica dels cossos com si fos un quadre en continu moviment que abasta en l'espai-temps. Cada acció motriu, cada gest, substitueix el que l'ha precedit, per això és impossible que s'imprimeixi en la retina del receptor, de l'espectador.

Només la captura tecnològica, com els sistemes actuals de *body motion capture*, permeten visualitzar a posteriori la "coreografia" del nostre cos, aquesta vegada ja, com si fos un quadre en moviment. És una manera òptima de fer que el llenguatge corporal es converteixi en permanent. És estimulant sentir com aquesta possibilitat d'anar endavant i endarrere en el temps ens permet començar a intuir el concepte d'un llenguatge corporal atemporal.

De manera similar a l'hipertext actual, la narrativa del cos pot deixar la linealitat i adoptar lectures múltiples. El cos, com tantes coses avui, ha entrat en la visió postmoderna de la multiplicitat, per la qual cosa la idea de contemporaneïtat —la d'acompanyar cada moment històric—, comença a perdre la seva força.

Així, considero que s'obre la visió al concepte de l'atemporalitat corporal, però al seu torn, també considero que no s'ha d'entendre com un procés de meres juxtaposicions, sinó com a processos dinàmics de relacions d'hibridació que permetin imbricacions òptimes cap a noves manifestacions motrius i esportives.

L'atemporalitat del llenguatge del cos és possible gràcies als suports tecnològics de tipus audiovisual que permeten "retenir-lo" i així recuperar la imatge d'una persona, un somriure, una mirada o una acció motriu o esportiva. Però l'atemporalitat del llenguatge del cos també la podem fer perdurar a través de l'inconscient col·lectiu conformat pels

trets subjectius que cada "espectador" recrea i recorda en la seva ment. Es genera així una corretja de transmissió cultural que, si la fem girar, permet recuperar configuracions corporals del passat, entenent que, el minut anterior, també és passat.

Un acordió ens sorprèn pel seu gran abast en relació amb la seva extensibilitat i els registres de so. Els seus plecs i sons semblen no tenir fi. Si fem una analogia entre aquesta idea i la del llenguatge corporal, estarem en disposició d'entendre que el teló de fons sobre les nostres pràctiques motrius i esportives es troba en el nostre fluir gestual continu.

El desplegament de múltiples mirades és el que provoquen els llenguatges del cos en tota situació comunicativa o interactiva entre les persones. Les accions gestuals del cos es repliquen i, al seu torn, es multipliquen. Amb tot, és una composició que ofereix un nou discurs corporal, altament dinàmic, que promou, en cada generació, noves preguntes i reflexions.

Referències

- ¹ Castañer, M. & Camerino, O. (2022). *Enfoque Dinámico e Integrado de la Motricidad (EDIM). De la teoría a la práctica*. Colección Motriu Actual. INEFC. UdL.